Täysistunto

Keskiviikko 28.9.2016 klo 14.01—16.32

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Maahanmuuttovirastosta annetun lain 2 §:n ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 131/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskustelu

14.02 **Sisäministeri Paula Risikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus esittää muutoksia lakiin Maahanmuuttovirastosta ja lakiin kansainvälistä suojelua hakevien vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta. Lain muutoksilla valtion vastaanottokeskukset yhdistettäisiin Maahanmuuttovirastoon ensi vuoden alusta alkaen.

Valtiolla on kaksi vastaanottokeskusta, toinen Joutsenossa ja toinen Oulussa. Valtion vastaanottokeskukset ovat valtion virastoiksi verrattain pieniä yksiköitä. Ne ovat muodostaneet Maahanmuuttoviraston kanssa yhden kirjanpitoyksikön vuodesta 2012 lähtien. Hallinnon yhdistämisellä katsotaan voitavan saavuttaa pidemmällä aikavälillä kustannussäästöjä.

Maahanmuuttoviraston tehtävänä on ylläpitää riittävää määrää vastaanottokeskuksia kansainvälistä suojelua hakeville kulloisiinkin hakijamääriin perustuen. Uusien vastaanottokeskuksien perustaminen tapahtuu valtion määrärahojen puitteissa. Maahanmuuttovirasto ohjaa ja valvoo vastaanottotoimintaa. Maahanmuuttovirasto tarvitsee nykyisen lain mukaan aina valtuutuksen sisäministeriöltä, kun se perustaa tai lakkauttaa vastaanottokeskuksia.

Vastaanottokeskusten perustaminen ja lakkauttaminen edellyttää paikallisten olosuhteiden sekä viranomaisten ja järjestöjen tuntemusta. Siihen Maahanmuuttovirastolla on sisäministeriötä paremmat edellytykset. Hallitus katsoo, että sisäministeriön roolista valtuutuksen antajana yksittäisten keskusten perustamisessa ja lakkauttamisessa voidaan luopua. Sisäministeriö vastaa Maahanmuuttoviraston tulosohjauksesta ja seurannasta ja sitä kautta vaikuttaa siihen, että vastaanottotoiminnan voimavarat, tavoitteet, tehokkuus ja laatu ovat tasapainossa ja toiminnassa saadaan kustannustehokkaasti aikaan halutut vaikutukset. — Kiitos.

14.04 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Ministeri Risikko ansiokkaasti jo esittelikin tätä lakiesitystä, joka todellakin sisältää kaksi merkittävää muutosta. Ensinnäkin sen, että

nämä valtion vastaanottokeskukset eli Joutsenon ja Oulun valtion vastaanottokeskukset hallinnollisesti yhdistetään suoraan Maahanmuuttovirastoon. Toinen, mikä on ehkä poliittisesti vieläkin merkittävämpi muutos, on se, että jatkossa Maahanmuuttovirasto saisi päätösvallan muiden — siis myös muiden — vastaanottokeskusten perustamisesta ja lakkauttamisesta ja sisäministeriöllä ei enää tässä olisi sitten roolia.

Esiselvityshän tehtiin jo viime vaalikaudella näistä lainmuutoksista, ja vuonna 2014 jo alustavasti hahmoteltiin, että nämä muutokset todellakin olisivat järkeviä ja ne ovat osa luonnollista kehitystä. Valtion vastaanottokeskukset ovat tällä hetkellä vielä valtion virastoja, ja virastoiksi ne ovat todellakin pieniä yksiköitä, ja toisaalta ne tukeutuvat jo hyvin monessa suhteessa Maahanmuuttovirastoon. Esimerkiksi ne muodostavat yhden kirjanpitoyksikön jo vuodesta 2012 lähtien, eli lähinnä valtion vastaanottokeskuksilla on henkilöstöhallintoon liittyvät tehtävät itsenäisesti hoidossa. Jonkin verran voi odottaa myös synergiaetua tämän hallinnollisen yhdistymisen jälkeen, sillä Maahanmuuttovirastollahan on näillä paikkakunnilla myös omat toimipisteet, jolloin henkilöstöä voidaan sitten mahdollisesti myös joustavammin jatkossa käyttää. On toki huomattava, että sekä Joutsenon että Oulun vastaanottokeskuksilla on ihan omat tärkeät erityistehtävät ja ne ovat vastaanottotoiminnan osaamiskeskittymiä. Joutsenon osalta ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän osaaminen sijoittuu sinne, ja sitten Oulun osalta taas alaikäisiä turvapaikanhakijoita koskeva osaaminen, ja nämä osaamisalueet ovat edelleenkin erittäin tärkeitä koko vastaanottotoiminnan palvelutuotannolle.

Mielestäni on hyvä, että nyt tässä laissa selkeytetään sisäministeriön ja toisaalta Maahanmuuttoviraston vastuita. Eli sisäministeriö keskittyy ikään kuin siihen strategiseen johtamiseen ja ohjaamiseen vastaanottotoiminnan osalta, ja nyt sitten jatkossa selkeästi tämä operatiivinen vastuu myös vastaanottokeskusten perustamisen tai lakkauttamisen osalta kuuluisi sitten Maahanmuuttovirastolle. Koko vastaanottotoimintahan, niin kuin viime vuonna hyvin näimme, kun tämä turvapaikanhakijoiden määrä kymmenkertaistui, vaatii erinomaista joustavuutta. Täytyy pystyä hyvin joustavasti perustamaan niitä vastaanottokeskuksia ja sitten myös sitä mukaa lakkauttamaan kun tarve vähenee.

Pidän hyvänä sitä, että ihan samalla tavalla kuin tähän turvapaikkapäätöksentekoon liittyvät päätökset ovat viranomaispäätöksiä ja ne hoidetaan siellä Maahanmuuttovirastossa, jatkossa myös sitten tämä vastaanottokeskusten perustamista ja lakkauttamista koskeva päätöksenteko tehtäisiin siellä. Tässä nimittäin on se ongelma, että kun nämä päätökset ovat sitten tulleet myös tuonne ministeriön puolelle ja siihen on liittynyt, totta kai, esimerkiksi vahvaa aluepoliittista keskustelua — milloin on vastustettu vastaanottokeskuksen perustamista, milloin taas on vastustettu sen lakkauttamista, ja ministeriössä itsekin otin useampia delegaatioita vastaan, joissa jompaa kumpaa vastustettiin — niin mielestäni se ei ole ensisijaisesti poliittisen päätöksenteon paikka vaan nimenomaan viranomaispäätös, niin kuin tässä lakiesityksessä ehdotetaan. Eli järjestelmä voi tältä osin jopa kehittyä nykyistäkin joustavammaksi.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, yhden huolen nostan esiin tässä yhteydessä: Vastaanottokeskukset, puhutaanpa nyt sitten valtion tai muista vastaanottokeskuksista, nehän myös tuottavat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ympärivuorokautisesti turvapaikanhakijoille, ja tässä viime aikoina on puhuttu erityisesti mielenterveysongelmista, joita turvapaikanhakijoilla on. On puhuttu itsemurhayrityksistä ja myös sitten toteutuneista itsemurhista, ja tämä totta kai tekee aikamoisen paineen myös siellä vastaanottokeskuksissa ja varmasti koko yhteisölle luo tällä hetkellä paineita. Kun ministeri nyt on paikalla, kysyisin:

millä tavalla sisäministeriössä on tähän huoleen havahduttu, millä tavalla pystytään turvaamaan myös mielenterveyspalveluiden saaminen, ja miten ministeri näkee, että tällä hetkellä pystytään vastaamaan näissä vastaanottokeskuksissa, joita on aikamoinen määrä vieläkin, tähän tarpeeseen? — Kiitos.

14.10 **Eva Biaudet r:** Arvoisa puhemies! Itse haluaisin nostaa täältä esille ikään kuin pienen asian, niin kuin se tuntuu tällaisessa hallinnollisessa ratkaisussa olevan, mutta joka minun mielestäni on ehkä se kaikkein isoin asia nimenomaan tässä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tulevaisuudessa, ja toivoisin, että valiokunta kiinnittäisi erityistä huomiota tämän asian tarkastelemiseen. Tässä hallituksen esityksessä on hyvin, hyvin kevyesti perusteltu ehkä juuri sitä osaa ja pohdittu niitä ongelmia, vaikka kuitenkin aikaisemmissa lainsäädäntövaiheissa, siis silloin kun se perustettiin, pohdittiin tosi pitkällisesti, missä ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tulisi olla. Kansainvälisessä vertailussa, jota tässä hallituksen esityksessä ei ole tämän kohdalla, nimenomaan ongelma viranomaisen läheisyydestä on todellinen, koska ihmiskaupan uhrien hakeutuminen tai ohjautuminen auttamisjärjestelmään edellyttää suurta luottamusta, ja siellä on yleensä perustana ihan perustellustikin luottamuspulaa viranomaisten ja heidän välillään varsinkin ulkomaalaistaustaisten uhrien kohdalla. Siinä mielessä tässä tavallaan mennään nyt vielä vaikeampaan auttamisjärjestelmään.

Nyt tuolla Joutsenossa on kuitenkin rakentunut tällaista pitkäaikaista osaamista ja luottamusta, mutta nyt kun se yhdistetään lupahallintoon näin tarkasti, niin on syytä olla vähän huolissaan siitä, miten se vaikuttaa. Muutenkin käytännössä on tapahtunut niin, että Migri on tehnyt erilaisia päätöksiä ihmiskaupan tunnistamisissa kuin mitä auttamisjärjestelmä, jolle viime kaudella nimenomaan haluttiin antaa suurempi rooli ihmiskaupan uhrien tunnistamisessa, jotta heille tulisi vahvempi asema, ja sitten Migri ei olekaan antanut heille oleskelulupaa. Olemme tästä puhuneet, ja vasta tuli ulos tämä nigerialaisista ihmiskaupan uhreista kertova raportti. Joten ongelma on, että ei tunnisteta. Tällä hetkellä (Puhemies koputtaa) myöskin kansalaisjärjestöt ohjaavat hyvin heikosti auttamisjärjestelmään, ja tähän luottamusasiaan pyydän valiokuntaa kiinnittämään erityistä huomiota.

14.13 **Aila Paloniemi kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan nostaa tässä keskustelussa esille syntymäkotikuntani Kyyjärven vastaanottokeskuksen ja koko kunnan erinomaiset ponnistukset kotouttamisen onnistumiseksi. Kunnassa on 70 turvapaikanhakijaa, joista valtaosa asuu kunnan omistamissa rivitaloasunnoissa — eivät siis kaikki yhdessä paikassa, vaan heillä on kaikilla omat kodit siellä. Jokaisella turvapaikanhakijalla on ystäväperhe Kyyjärvellä. Ystäväperheen kanssa tavataan säännöllisesti, jaetaan arjen askareita, tehdään pieniä remontteja ja niin edelleen. Joukko turvapaikanhakijoita on saanut työharjoittelupaikan paikallisesta betonielementtitehtaasta, ja 20 turvapaikanhakijaa on saamassa oppisopimuspaikan kyseisestä tehtaasta, ja sen jälkeen heille on luvattu vakituinen työpaikka Kyyjärvellä. Kielikoulutus on onnistunutta, lapset ovat valmistavassa opetuksessa.

Miksi kerron tämän? Siksi, että en voi ymmärtää, että Migri on nyt lopettamassa tämän erinomaisesti kotouttamisessa onnistuneen kunnan vastaanottokeskuksen. Juuri pienten kuntien ongelmahan on ollut tähän saakka se, että sinne ei ole tahdottu tai he eivät ole olleet innostuneita ottamaan oikeastaan kovinkaan paljon turvapaikanhakijoita, eikä välttämättä tällaisia tuloksia kyllä ole isommissakaan paikoissa saatu. Eli nyt kannattaisi kyllä tämmöisestä kunnasta tehdä tietynlainen pilotti ja ottaa oppia siitä, miten pienikin kunta

voi onnistua asioissa, joissa näyttää siltä, että isot eivät mitenkään onnistu. Kyyjärvellä eivät lennä polttopullot, vaan siellä on otettu turvapaikanhakijat täydellisesti yhteisön jäseniksi.

14.14 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Jatkan tuosta edustaja Paloniemen ajatuksesta. Meillä on tosiaan pienillä paikkakunnilla hyvin toimivia vastaanottokeskuksia. Esimerkiksi, kun viime kesänä kävin tuolla Keiteleellä, niin he olivat kovin pahoillaan siitä, että hyvin toimiva vastaanottokeskus, jossa ei ollut minkäänlaisia ongelmia, sieltä lakkautettiin. Kävin Saarijärvellä, ja siellä on erinomaisen hyviä yritystoimintaan liittyviä pilottihankkeita. Jollakin tavalla täytyisi myöskin miettiä sitä, että se keskittäminen ja suuret keskukset eivät välttämättä ole niitten ihmisten tulevaisuuden ja mahdollisen kotouttamisenkaan, siinä vaiheessa jos he saavat positiivisen päätöksen, kannalta parasta mahdollista. Tässä vaiheessa ministeriltä voisi kysyä, joko tieto näistä uusista lakkautettavista keskuksista on olemassa. Onko listaa jo tehty?

Sitten olisin halunnut ottaa esille ihmiskaupan uhrien tilanteen, siitähän on tässäkin lakimuutoksessa tai näitten vastaanottokeskusten hallinnoinnissa kysymys. Jutellessani turvapaikanhakijoitten kanssa naisissa on aika paljon niitä, jotka ovat joutuneet tuossa prosessissaan ihmiskauppiaitten kynsiin muun muassa sillä tavoin, että he ovat tulleet ensin EU:n alueelle, hakeneet turvapaikkaa esimerkiksi Italiasta ja siellä joutuneet ihmiskauppiaitten kynsiin, prostituutioon. Kun he ovat paenneet sieltä sitten Suomeen, he ovat Dublin-tapauksia, mutta aika monet näistä naisista eivät uskalla kertoa siitä, minkälaiset kohtalot heitä ovat tuolla matkan varrella kohdanneet, koska on se luulo, niin kuin monissa muissa maissa, että henkilö, joka on mukana prostituutiossa, on nimenomaan se syyllinen, vaikka hän tässä tapauksessa on ehdottomasti uhri. Siinä mielessä olisin kysynyt myös tätä ministeriltä: pystytäänkö noissa haastattelutilanteissa varmistamaan, että turvapaikanhakija tietää ja ymmärtää myöskin tämän, että jos hän on ihmiskaupan uhri, niin hän pystyy tästä kertomaan ilman, että häntä uhkaa joku syyte?

14.17 **Kimmo Kivelä ps:** Puhemies! Tämä esitys on monessa mielessä mitä kannatettavin ja on myös linjassa hallitusohjelman kanssa siltä osin, mitä tulee sääntelyn ja byrokratian purkamiseen. On hyvä, että Maahanmuuttovirasto päättäisi vastaanottojärjestelykeskusten perustamisesta — se tekee, joka osaa ja hallitsee kokonaisuuden. Ei ole oikea linja ollut se, että vastaanottokeskuksia on syntynyt kuin sieniä sateella ja henkitoreissaan oleva majoitusbisnes on ikään kuin saanut tekohengitystä tästä. Moniin matkailupaikkoihin, jotka ovat jo pari konkurssia tehneet ja vaihtaneet omistajia, onkin tullut vastaanottokeskus, ja sitten on ajateltu, että valtion maksaessa viulut saadaan liiketoimintaa taas kannattavaksi tai kulkemaan edes hitusen matkaa eteenpäin.

Erittäin kannatettavaa on myös tämä, että ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettua lakia muutetaan siten, että päätöksenteko on jatkossakin erillään Maahanmuuttoviraston oleskelulupaa ja kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia koskevasta päätöksenteosta. (Eva Biaudet: Ei se ole muutos!) — Se ei ole muutos, mutta nimenomaan on hyvä, että se on jatkossakin näin, että nämä asiat pidetään erillään. (Eva Biaudet: Sehän ei ole muutos, että pidetään erillään!)

14.18 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys tukee kyllä asiallista maahanmuuttotoimintaa Suomessa. Olisin kysynyt ministeriltä sitä, että nyt kun

Maahanmuuttovirasto saa tätä päätäntävaltaa perustamisesta ja lakkauttamisesta, niin kysytäänkö siellä sitten alueellisesti millä tavalla mielipiteitä tai kuunnellaanko alueen ihmisiä, kun varmasti mielipiteitäkin on monenlaisia tässä asiassa.

Haluaisin nostaa esille myös yksin tulevat pakolaislapset. Pohjoismaiden neuvosto käsitteli juuri eilen tätä asiaa. Olen itse hyvinvointivaliokunnan jäsen, ja tämä asia on ollut yksi meidän prioriteeteistamme valiokunnassa, ja siellä kannetaan suuresti huolta muun muassa siitä, että kadonneita, turvapaikkaa hakevia lapsia on päivä päivältä vain enemmän, heitä katoaa Eurooppaan, Pohjoismaihin, ja en tiedä, ministeri, mutta oletteko saanut tietoonne, mikä on Suomen tilanne? Onko lapsia kadoksissa Suomessa? Tässä mainittiin jo Oulun vastaanottokeskus, jossa on alaikäisten toimintaa, mutta miten nyt tulevaisuudessa tähän entistäkin enemmän panostetaan huomiota? Kyllä kuitenkin lapsista pitää pitää huoli ja taata heidän turvallisuutensa, etteivät he joudu juurikin tämän ihmiskaupan uhreiksi. He ovat hauraita ja siinä mielessä tällaisessa vaarassa, ja kysyisin sitä teiltä. Muuten asia on ihan kannatettava.

14.20 **Veera Ruoho ps:** Arvoisa puhemies! Ihmiskauppaa itsekin tutkineena aihe on hyvin läheinen, ja haluankin korostaa tätä kaikkien eri viranomaistahojen, kansalaisyhteiskunnan, kolmannen sektorin ja ihan tavallisten kansalaistenkin kykyä tunnistaa ihmiskaupan uhreja. Tuntuu, että jo vuosikausia on eri tahoilta sekä täällä Suomessa että muualla saanut kuulla tästä puutteesta liittyen kykyyn tunnistaa uhreja, ja totean vain, että tässä siirtolaiskriisissäkin tämä keskustelu on äärimmäisen tärkeä, ja haluaisin lainata kommodori Olavi Jantusta, jota näimme Italiassa ulkoasiainvaliokunnan matkalla. Hän sanoi, että hän ei pysty sanomaan, kumpi on pahempaa: se, että hukkuu Välimereen, vai se, mitä kaikkea matkan varrella tapahtuu ja mitä kohtaloita näille varsinkin naispuolisille ja lapsille tapahtuu.

14.21 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Biaudet ja muutamat muut nostivat esiin tämän ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ja Joutsenon vastaanottokeskuksen toiminnan siinä, ja sehän on todellakin erittäin tärkeää toimintaa, ja paine siihen on viime aikoina vielä kasvanut, eli asiakasmäärä valitettavasti on siellä lisääntynyt. Kävin itse ihan hiljattain siellä vierailulla ja arvostan kyllä todella sitä toimintaa ja asiantuntemusta ja osaamista, jota siellä on.

Mutta toivon nyt, että ministeri vielä tarkentaisi tämän, koska itse ymmärrän niin, että varsinaisesti lainsäädännössä ei tapahdu muutosta ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän suhteen tämän lainmuutoksen myötä, eli meillä tälläkin hetkellä, siis voimassa olevassa laissa, Maahanmuuttovirastolla on velvoite ohjata ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanoa. Ja tämä aivan sama sanamuoto on sitten siirtynyt tähän uuteenkin lakiin, eli siellä lukee myös, että Maahanmuuttoviraston tehtävänä on ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjaus. Meillähän on vielä tämän lisäksi ihan oma erillinen lainsäädäntö, jolla ohjataan toimintaa ihmiskaupan uhrien auttamisessa, ja siinä on sitten ne omat valtuutukset, jotka eivät tämän lainsäädännön myötä ymmärtääkseni millään tavalla muutu, mutta korjatkoon ministeri, jos on tarvetta.

Ja sitten vielä toinen asia. Tässä edustaja Paloniemi nosti esimerkiksi tämmöisen Kyyjärven, pienen paikkakunnan, kaltaiset vastaanottokeskukset. Ministeriöhän voi jatkossa nimenomaan tulosohjauksen avulla ohjata toimintaa niin, että priorisoidaan niitä paikka-

kuntia, (Puhemies koputtaa) joissa on ikään kuin suotuisat olosuhteet myös vastaanottotoimintaan.

14.23 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen nosti esille, että ihan oikeasti ihmiskaupan uhrien auttamislakia ei muuteta. Mutta meillä on ollut tiettyjä ongelmia sen toteuttamisessa siinä mielessä, että on ollut luottamuspula, että sinne ei ohjata riittävästi uhreja. Siinä on se kysymys, mitä on aikaisemminkin pohdittu, että miten se hoituu, kun tullaan liian lähelle sitä viranomaistoimintaa. Se onnistuu kuitenkin jotenkuten, mutta vieläkin on niin, että esimerkiksi kansalaisjärjestöt eivät ohjaa tällä hetkellä, mikä on suuri ongelma.

Lisäksi voi sanoa, että sen lisäksi, että autettavien uhrien asemaa vahvistettiin lainsäädännöllä, todellisuudessa se tulkinta on muuttunut niin, että heitä, joita on tunnistettu ihmiskaupan uhreiksi, on nyt poistettu maasta, vaikka heillä on lapsia ja muita, koska Migri ei ole antanut heille oleskelulupaa. Että siellä on tapahtunut jotain, mitä en oikein ymmärrä ja mikä ei ollut sen lain tarkoitus eikä lainsäätäjien tarkoitus minun ymmärtääkseni. Sitä kannattaa tarkastella valiokunnassa.

14.24 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tällä yhdistämishankkeella tietysti tavoitellaan säästöjä ja myös ehkä jonkinlaista sujuvuutta ja erityisesti sitä, että nämä maahanmuuttoasiat tulisivat hallintoviranomaisen peukalon alle, ja tietyllä tavalla tämä poliittinen ohjaus tässä automaattisesti vähenee. Usein, kun yrittää auttaa turvapaikanhakijoita tai ihmiskaupan uhreja, niin saldo on se, että törmää aikamoiseen viranomaismuuriin, ja huoleni tässä on nyt se, että nyt tämä muuri tällä esityksellä kasvaa entisestään.

Tämä on tärkeä asia, ja minusta on hyvä, että valiokuntakäsittelyssä huomioidaan se, että tämä kansalaisvaikuttamisen mahdollisuus Migrin toimintaan voisi jollakin tavalla lisääntyä. Lisäksi totean, että tämä esitys tietyllä tavalla myös etäännyttää tätä paikallisen tason tekemistä, kun kaukaa aletaan ohjaamaan sitä, mitä jossakin muualla tapahtuu, ilman että on käsitystä, mikä se todellinen tekemisen taso on. Olen tästä esityksestä kyllä jonkin verran huolissani, ja täällä myös edustajat Biaudet ja Räsänen käyttivät erinomaiset puheenvuorot näistä tähän liittyvistä uhista.

14.26 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Paloniemi ja eräät muut ovat kiinnittäneet huomiota tähän Kyyjärven vastaanottokeskuksen lakkauttamiseen. On aivan ymmärrettävää ja luonnollista, että kun turvapaikanhakijoiden määrä viime vuodesta on selvästi pienentynyt, niin silloin myös vastaanottokeskuspaikkojen tarve vastaavasti pienenee. Haluan kuitenkin sanoa sen, että mielestäni on aivan upeata, miten Kyyjärvi ja kyyjärveläiset ovat ottaneet vastaan sinne sijoitetut turvapaikanhakijat ja miten hienosti nämä turvapaikanhakijat näyttävät sopeutuneen kyyjärveläiseen ja suomalaiseen elämään. Tämä toivottavasti osoittaa kaikille kuntapäättäjille ympäri maan, että myös pienissä kunnissa maahanmuuttajien kotoutuminen onnistuu, ja se toivottavasti näkyy siinä, että näitä kuntapaikkoja tarjotaan riittävästi.

Kuten täällä todettiin, moni turvapaikanhakija on Kyyjärvellä päässyt myös työhön tai vähintään työharjoitteluun, ja on käyty esimerkiksi Helsingin Sanomien mielipidesivulla kirjoittelua, jossa yrittäjä, jolla on ollut turvapaikanhakija palveluksessaan, ei voi ymmärtää sitä, että tämä turvapaikanhakija on saanut kielteisen ratkaisun turvapaikkahakemukseensa. No, se on selvää, että silloin, kun haetaan kansainvälistä suojelua, ratkaisut teh-

dään kansainvälisen suojelun tarpeen valossa eivätkä sellaiset seikat kuin esimerkiksi se, että on ahkera työmies tai työnainen, voi vaikuttaa ratkaisuun. Mutta sinänsähän olisi tietysti voitto sekä turvapaikanhakijalle että Suomelle, jos tällainen ahkera, työpaikan löytänyt ihminen voisi jäädä Suomeen. Ja onkin hyvä, että hallinto- ja oikeuskäytännössä on pidetty mahdollisena, että oleskelulupaa työn perusteella tällaisessa tilanteessa voidaan hakea myös Suomesta käsin.

14.28 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa puhemies! Jatkan vielä tuota edellistä puheenvuoroani liittyen näihin yksin tuleviin pakolaislapsiin. Mielestäni on hyvin tärkeää, että me kehitämme jatkossakin entistä enemmän parempia — mutta myös varmempia — iänmääritysmenetelmiä, kun lapsia sieltä saapuu, jotta me saamme myös ne todelliset avuntarvitsijat esiin eikä tapahdu tätä väärinkäyttöä, mitä ikävä kyllä joskus aina on, että myös täysi-ikäiset ihmiset sitten pääsevät saapumaan niin sanotusti lapsina.

Minä olisin vielä kysynyt teiltä, ministeri: Kun todellakin ollaan paljon keskusteltu tuolla Pohjoismaiden neuvostossa näistä lapsista, heidän kohtaloistaan ja siitä, että lapsia katoaa, niin millä tavalla me täällä Suomessa etsimme, jos lapsi katoaa? Etsitäänkö samalla tavalla kuin muitakin kadonneita henkilöitä, ja millainen tämä tilanne mahdollisesti on? Olisiko tässä jotakin parannettavaa? Jos lapsi katoaa, onko siitä tieto siellä keskuksessa? Tiedämmekö me, keitä kaikkia täällä on? Jokainen ylimääräinen tapaus, mitä tulee... Ja tämä viittaa juuri siihen, että on lasten seksuaalista hyväksikäyttöä, mistä on paljon puhuttu, ja monet lapset joutuvat juurikin näiden tilanteiden kohteeksi, ja se jos jokin on kamalinta, mitä maailmassa voi tapahtua: ihmiskauppa ja se, että lapsi on se kärsijä.

14.29 **Simon Elo ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys on hyvä, mutta tässä yhteydessä on syytä kommentoida ylipäätään vastaanottokeskustoimintaa. Olen käynyt useammassa vastaanottokeskuksessa erityisesti täällä Etelä-Suomessa, esimerkiksi Vuosaaressa ja Kirkkonummella, ja täytyy kyllä kiittää Suomen Punaista Ristiä siitä toiminnasta, mitä he ovat vastaanottokeskusten osalta tehneet, koska ilman heidän toimintaansa ei kyllä viimevuotisesta siirtolaiskriisistä oltaisi pystytty selviytymään kuivin jaloin. Kaikissa näissä heidän keskuksissa, missä olen käynyt, toiminta on ollut hyvää ja laadukasta ja sekä asukkaat että työntekijät ovat olleet siihen tyytyväisiä.

Pääosa kritiikistä liittyykin yksityisesti hoidettuihin vastaanottokeskuksiin, mutta valitettavasti lukuisista pyynnöistä huolimatta ei edes kansanedustaja ole päässyt tutustumaan tällaisen yksityisen vastaanottokeskuksen toimintaan. Useampaan olen ollut yhteydessä, ja kaikissa eri tavoilla on kieltäydytty tutustumiskäynnistä. Tätä voi pitää omituisena, ja ehkä se kertoo jotain siitä, onko toiminta riittävän hyvällä tasolla vai ei.

Kysyisinkin arvoisalta ministeriltä: miten arvioitte muuten vastaanottokeskusten toimintaa, mihin tässä tulevaisuudessa pitäisi linjata? Itse näkisin, että se vaikuttaa ongelmalliselta, että yksityiset tahot ovat erityisesti tässä tilanteessa, kun on paljon pitänyt perustaa vastaanottokeskuksia, niin kuin edustaja Kivelä tässä sanoi, pystyneet rahallisesti hyötymään tilanteesta ja taso välttämättä ei ole ollut sillä tasolla, millä pitäisi olla. Miten tosiaan kommentoitte ministerinä tätä tilannetta?

14.31 **Mika Kari sd:** Arvoisa rouva puhemies! Itse myös pidän tätä hallituksen esitystä pääpiirteiltään oikean suuntaisena. Pidän hyvänä, että nyt selkeytetään Maahanmuuttovi-

raston roolia vastaanottokeskusjärjestelmän vetäjänä ja käynnistäjänä ja myös, silloin kun tarvetta ja mahdollisuus on, vastaanottokeskusten lakkauttamisten osalta.

Kysyn kuitenkin ministeriltä tästä kuntien kuulemisesta — ei pelkästään kuntien kuulemisesta vaan muun muassa Suomen Punaisen Ristin ja muiden alueen toimijoiden, niin kuin täällä aikaisemminkin on mainittu: uudistetaanko tällä lainsäädännöllä myös sitä prosessia, jolla voitaisiin varmistaa, että niin kotouttamiselle kuin kuntien ja järjestöjen tarjoamalle avulle vastaanottokeskuksissa olisi mahdollisimman hyvät ja toimivat edellytykset, jotta onnistuttaisiin siinä varsinaisessa tehtävässä eli kotouttamisessa, jos ja kun henkilö saa turvapaikan Suomesta? Valiokunnan käsittelyssä asiaa tullaan kuulemaan lisää ja siinä vaiheessa myös asiaan tullaan palaamaan.

Mieluisaa oli huomata taloudellisten vaikutusten osalta, että ensisijainen tavoite hallituksella ei ole tässä asiassa saada säästöjä vaan tehokkaampaa toimintaa.

14.32 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä nostaisin esille tässä, että kun valmisteluosassa kerrotaan ja luetellaan nämä, keitä tässä on kuultu, niin täältä puuttuvat juuri SPR, Amnesty ja ihmisoikeuskeskukset. Toivon, että kun tämä menee hallintovaliokuntaan, niin siellä sitten pidetään huoli, että myös näitä tahoja kuullaan, koska he ovat todella asiantuntijoita.

14.32 **Maria Guzenina sd:** Arvoisa puhemies! Inspiroiduin oikeastaan tuosta edustaja Zyskowiczin puheenvuorosta. Hän puhui hyvin viisaasti: meillä Suomessa on aina arvostettu uutteruutta, ja on todella hyvä, jos myöskin virallinen Suomi huomioisi tämän uutteruuden silloin, kun tänne tulee esimerkiksi turvapaikanhakijoita. Nythän tuo perheenyhdistäminen on tehty hyvinkin hankalaksi. Tämä tuloraja, 2 400, on kyllä sen verran korkea, että moni ihan tavallistakin työtä Suomessa tekevä suomalainen ei sellaisiin ansioihin pääse, ja sen vuoksi olisi hyvä, että huomioitaisiin myöskin tuo uutteruuden merkitys.

Hyvää tässä on, että nyt Maahanmuuttoviraston roolia selkeytetään, mutta edelleen on hieman auki, millä tavalla meillä näitä alaikäisiä huomioidaan, kun näitä keskuksia perustetaan. Monet heistä juurtuvat hyvinkin nopeasti, saavat sieltä ystäviä. Myöskin paikallinen väestö ottaa heihin paljon kontaktia, on tällaisia kummiperheitä, ja sitten kuitenkin vastaanottokeskuksesta heidät lähetetään jonnekin muualle Suomeen, eli he joutuvat tavallaan tämän kotiutumisen aloittamaan alusta. Tämä voi monelle nuorelle ihmiselle olla semmoinen syrjäytymisen sysäys, ja on hyvin tärkeä asia, että tämäkin tässä kokonaisuudessa huomioitaisiin.

14.34 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on keskusteltu vastaanottokeskusten perustamisesta ja lakkauttamisesta ja siitä, millä tavalla päätöksenteko siitä tulisi tehdä. Itse kyllä omasta kokemuksestani luotan hyvin vahvasti siihen perusteluun, että Maahanmuuttovirastolla on paremmat edellytykset ja parhaimmat edellytykset näitä päätöksiä tehdä, koska se tuntee parhaiten kuitenkin myös ne paikalliset olosuhteet ja viranomaisten ja järjestöjen toiminnan. Mutta ministeriöllä säilyy edelleen se Maahanmuuttoviraston tulosohjauksen rooli, jossa näitä yleisiä linjauksia, yleisiä periaatteita sitten vastaanottokeskusten perustamisesta voidaan tehdä.

Mutta näen kyllä ongelmallisena sen, että esimerkiksi vastaanottokeskuksen perustamiseen saattaa liittyä aika paljon sellaista poliittista painetta, että sitä vastustetaan jollakin paikkakunnalla, tai sitten sen lakkauttamista vastustetaan, ja ei ole hyvä, jos tämä päätös

liikaa politisoituu. Mielestäni on parempi, että viranomainen sen päätöksen parhaan käytettävissä olevan tiedon pohjalta tekee.

14.35 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa puhemies! Pyysin vielä toisen puheenvuoron, kun edellisessä tuo aika tahtoi loppua kesken. — Julkisuudessa on käyty monesti juuri yrittäjien virittämää keskustelua siitä, että he eivät voi ymmärtää, että heidän työhön tai työharjoitteluun ottamansa ahkera, tarmokas, hyvin työyhteisöön sopeutuva turvapaikanhakija ei sitten saakaan myönteistä päätöstä hakemuksensa perusteella. Tässä tilanteessa on silloin käsillä tietynlainen, voisiko sanoa, väärinkäsitys. Eli kun henkilö hakee Suomesta kansainvälistä suojelua, turvapaikkaa, on selvä, että silloin hänen osaltaan ratkaisu on tehtävä nimenomaan kansainvälisen suojelun tarpeen perusteella ja tässä valossa katsotaan, onko henkilö oikeutettu turvapaikkaan tai toissijaiseen suojeluun.

Onneksi kuitenkin oikeuskäytäntö ja hallintokäytäntö on saamieni selvitysten mukaan sellainen, että vaikka pääsääntöisesti lupaa työn perusteella saada oleskella Suomessa tulee hakea lähtömaasta, niin tällaisissa edellä kuvatuissa tilanteissa, joissa henkilöllä on Suomessa työpaikka ja työnantaja ja joissa ei ole kyse mistään väärinkäytösepäilystä, mitä turvapaikkajärjestelmäämme tulee, tällaiselle henkilölle voidaan hallinto- ja oikeuskäytännössä myöntää oleskelulupa Suomeen työnteon perusteella, vaikka tuo lupa onkin haettu Suomesta käsin.

14.37 **Aila Paloniemi kesk:** Arvoisa puhemies! Täytyy vielä todeta tuohon edustaja Räsäsen puheenvuoroon, että toki arvostan Maahanmuuttovirastoa, mutta ihan itse nyt tiedän, että kun olen ollut Maahanmuuttovirastoon tässä Kyyjärvi-asiassa jo aika päivää sitten yhteydessä — enkä minä nyt katso, että se politisoituu, jos on kiinnostunut siitä, että tämmöinen hyvä pilottikunta saisi elää niitten turvapaikanhakijoittensa kanssa — niin minulle vastattiin kyllä Maahanmuuttovirastosta, että he eivät tunne paikallisia olosuhteita. Kyllä he tekevät aika kategorisin perustein myös näitä päätöksiä. He eivät nimenomaan tunne, koska heillä on kiire siellä, minä ymmärrän sen, ja paine on kova. Tämä ei valitettavasti pidä paikkaansa, Päivi. (Ben Zyskowicz: Edustaja Päivi, pitää sanoa edustaja Päivi!)

Puhemies Maria Lohela: Nyt ministeri Risikon vuoro, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

14.38 **Sisäministeri Paula Risikko:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia oikein hyvistä kysymyksistä. Nyt minä vain kuuntelen sitä, että onhan varmasti nyt ymmärretty, mitä tässä haetaan. Tässähän nimenomaan selkeytetään tätä Maahanmuuttoviraston toimintaa suhteessa ministeriöön, ja mielestäni on erittäin hyvä, että Maahanmuuttovirasto saa nyt tämän mandaatin tarkemmin näitä asioita selvittää. Vastaanottokeskusten perustaminen ja lakkauttaminen edellyttää aina paikallisten olosuhteiden, sekä viranomaisten että järjestöjen tuntemusta ja yhteistyöverkostoja, ja kyllä väitän, että siihen Maahanmuuttovirastolla on sisäministeriötä paremmat edellytykset, ja siitä syystä minä näen, että on tärkeää, että on siellä hallinnassa tämä asia. Kuitenkin tässä säilyy ministeriöllä tämä tulosohjausseuranta ja myös eräänlainen voimavarojen, tavoitteiden, tehokkuuden ja laadun tasapainotus ja toiminnassa huomioonotto ja varmistaminen, että näin juuri on. Siinä mielessä minä näen, että tämä on hallinnollinen muutos, joka helpottaa toimintaa ja päätöksentekoa.

Sanoisin tästä vastaanottokeskusten toiminnasta, että varmasti on ollut haasteita. Siinä vaiheessa, kun näitä jouduttiin perustamaan nopealla aikataululla, onhan se jo todettukin,

ihan kaikki ei mennyt niin kuin olisi hyvä ollut mennä, kun nopeasti jouduttiin tekemään niitä. Niissä sopimuksissa, joita silloin jouduttiin äkillisesti tekemään, kun oli kysymys todella niin, että meillä oli väki tuossa portahilla, siitä syystä meillä on totta kai perkaamista. Nyt on otettu tietysti siitä opiksi ja pohdittu myöskin, mitä seuraavassa vaiheessa, jos tällainen tulisi. Me opimme siitä tosi paljon, ja meillä on ihan niin sanottu sisäinen tarkastus tehnyt tämän ja tehnyt toimenpidesuunnitelman, ja Migri on ottanut kyllä itsekin tästä haltuun tätä asiaa, että me niistä opimme.

Varmasti kuntien kuulemista harjoitetaan jatkossakin, ja nyt pitää huomioida, että se on sitten sitä kotoutumisen vaikutusta ja kotoutumisvaihetta, kun on tämä päätös saatu ja hyväksytty tämä oleskelu ja saatu turvapaikka, ja sitten tietysti tämä kotouttamislainsäädännön mukainen toiminta lähtee liikkeelle, ja se on sitten tuolla TEMin puolella.

Sitten alaikäisten huomioinnista kannoitte huolta. Jos me tiedämme, että Suomeen on rekisteröitynyt alaikäinen ja häntä ei löydy mistään, niin totta kai häntä etsitään, mutta valitettavaa on, että me emme tiedä, kuinka paljon tänne on jostakin lähtenyt, koska he eivät välttämättä ole rekisteröityneet. He ovat saattaneet tulla ihmiskauppiaitten mukana tai tällaisten todella laittomien kuljettajien mukana, mikä on todella vakava juttu, mutta me emme valitettavasti niistä pysty tietämään.

Sitten tietysti väitän kyllä, että Migrissä löytyy osaamista myös ihmiskaupan uhrien auttamiseen. Meillähän ministeriryhmässä nyt ihan lähiaikoina käsitellään tätä toimenpideohjelmaa, ja me julkaisemme sen, mitä muutoksia mahdollisesti tehdään vielä tähän ihmiskaupan uhrien auttamiseen. (Puhemies koputtaa) Tällä toiminnalla ei varsinaisesti olla siihen puuttumassa, tämä on vain hallinnollinen muutos.

Sitten Kyyjärvestä tietysti olisin kehunut lisää, (Puhemies koputtaa) mutta aika loppuu.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.